

Viaggio nell'Arte Italiana 1950-1980. La Collezione della Farnesina a Budapest

*Discorso di Katalin Bogyay, Segretario di Stato per l'Istruzione e la Cultura,
in occasione dell'inaugurazione della mostra*

Utazás az olasz művészetben 1950-1980. A Farnesina-gyűjtemény Budapesten

Bogyay Katalin szakállamtitkár asszony beszéde a kiállítás megnyitóján

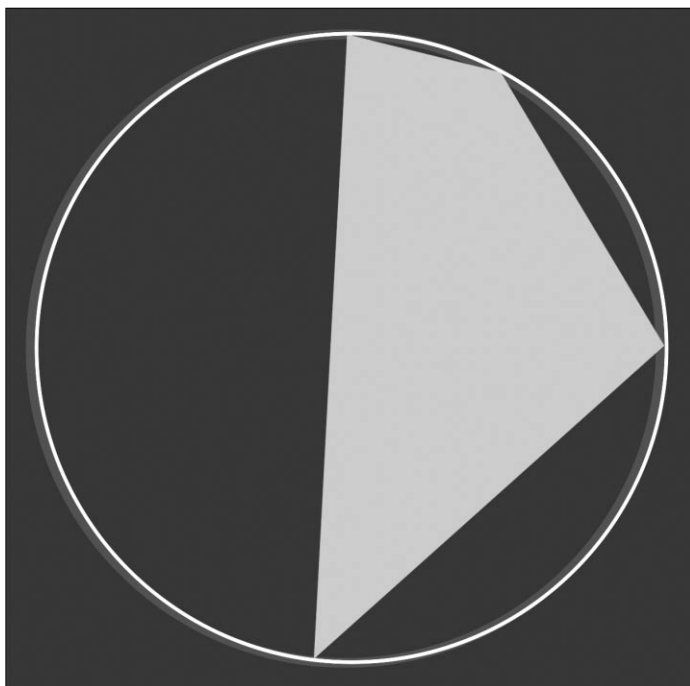
*Gentile Signor Ambasciatore, gentile Signor Direttore,
gentili Signori e Signore,*

fra i presenti c'è sicuramente qualcuno che per un incarico ufficiale a Roma si è recato nel singolare edificio che ospita il Ministero degli Affari Esteri della Repubblica Italiana.

Il complesso noto come "Farnesina", sorto sulla proprietà che allora apparteneva alla famiglia Farnese, non è un ufficio qualunque: nei corridoi immensi, ariosi, spaziosi, opere d'arte di grandissimo valore, a volte sconcertanti, oppure assolutamente bizzarre a ogni passo salutano il visitatore e gli impiegati indaffarati e incuranti. Volenti o nolenti, ospiti e impiegati del posto

*Tisztelt Nagykövet Úr, Tisztelt Igazgató Úr,
Tisztelt Hölgyeim és Uraim!*

A jelenlévők közül bizonyára vannak néhányan, akik valamilyen hivatalos ügyben megfordultak már Rómában, az Olasz Köztársaság Külügyminisztériumának helyt adó különleges épületben.

A Farnese család egykori birtoka helyén létesült, és ezért egyszerűen csak „Farnesina”-ként emlegetett komplexum nem mindennapi hivatal: az óriási légtérű, széles folyosókon lépten-nyomon kiemelkedő értékű, olykor meghökkentő, vagy kifejezetten bizarr modern műalkotások köszönnek vissza a látogatóra és a gondterhelten sürgölődő tisztviselőkre. Akarva-akaratlanul, vendég és helyi dolgozó egyszerre részesül mindennapi és mégis páratlan műélményben. Nem lehet véletlen, hogy mindez a művészettörténet megannyi remekművének szülőföldjén, Itáliában történhet meg, ahol a 21. században is egy reprezentatív műgyűjteménnyel szoros szimbiózisban él és működik a modern diplomácia gépezete.

Ez a jelkép értékű és irigylésre méltóan zseniális „árukapcsolás” azt

prendono parte a un evento artistico nel contempo ordinario e straordinario. Non può essere un caso che tutto questo avvenga in Italia, nella terra che ha dato i natali a tanti capolavori della storia dell'arte, dove anche nel XXI secolo il meccanismo della moderna diplomazia vive e funziona in stretta simbiosi con una importante collezione d'arte.

Questo geniale "abbinamento di pezzi" dal valore invidiabile e altamente simbolico comunica al mondo che la forza creatrice italiana, da molti identificata innanzitutto con i capolavori del passato, nel secolo scorso non si è arrestata neanche per un istante. Al contrario, essa si è manifestata nella produzione di geni innovatori la cui arte, la cui ricerca e il cui carattere sperimentale possono essere a buon diritto paragonati ai propositi di chi prende le decisioni che riguardano le relazioni internazionali del paese e che richiedono spesso una simile creatività e inventiva.

Il laboratorio della politica estera italiana, con mediterranea leggerezza e naturalezza, ha accolto e continuamente ampliato questa singolare collezione a cui il grande pubblico nel corso degli anni si è avvicinato sempre di più. I fortunati romani hanno potuto conoscerla per la prima volta in occasione della Notte Bianca. Una selezione di pezzi della collezione si è messa poi in viaggio perché dopo Nuova Delhi, Bombay, Belgrado, Sarajevo, Sofia anche a Budapest gli interessati avessero un saggio di quelle che sono forse le opere più vive ed emozionanti della storia dell'arte italiana del dopoguerra.

In compagnia dei quadri e delle statue trasferite dai corridoi degli uffici al Museo delle Belle Arti finiamo sotto l'effetto di un'epoca dallo spirito particolarmente rovente e frizzante. Un turbine di tendenze, correnti, scuole, gruppi, teorie, filosofie e proclami contrassegna quella attitudine inarrestabile che, grazie al suo effetto fecondante, ha fatto emergere l'arte italiana nell'avanguardia europea e mondiale dell'epoca. Gli artisti che allora emergevano e si facevano un nome in Italia a quel tempo godevano di una fama che baluginava oltre i confini nazionali. Ciò accadde con particolare vigore nei paesi dell'Europa centrale e orientale, dove forse proprio per questo la collezione della Farnesina si mostra per la prima volta nel continente.

È un onore per me, quale rappresentante del Ministero dell'Istruzione e della Cultura che ha assunto il patronato della mostra, poter essere partecipe di un nuovo evento che illustra la esemplare professionalità della diplomazia culturale italiana. L'istituzione che ha accolto la mostra e il ministero che ha contribuito alla realizzazione hanno fatto tesoro delle esperienze di lavoro comune raccolte nel corso della collaborazione. Per noi che nel lavoro cerchiamo e sperimentiamo direzioni e strumenti di politica culturale estera in metamorfosi, la conoscenza di un modello nuovo, diverso e ottimamente funzionante è di inestimabile valore.

In questo fortunatamente si riconoscono l'apparato statale che fa da mediatore e che dà forma al paese, le esigenze scientifiche che organizzano e custodiscono gli alti valori artistici e la sfera individuale economica che supporta e che sente la responsabilità nei confronti del futuro. In quanto risultati della comunicazione delle intenzioni e del lavoro coordinato di questi tre terreni apparentemente diversi, anche noi ci possiamo considerare parte-

uzi a *külvilágnak*, *hogy a sokak által elsősorban régebbi korok mester-műveivel azonosított itáliai alkotóerő a múlt században sem torpant meg egy pillanatra sem, sőt, olyan újító géniusok munkálkodásában nyilvánult meg, akiknek művészete, útkeresése, kísérletező kedve méltán hozható párhuzamba az ország nemzetközi kapcsolatait egyengető döntéshozók gyakran hasonló kreativitást és leleményességet igénylő törekvéseivel.*

Az olasz külpolitika műhelye mondhatni, mediterrán könnyedséggel és természetességgel fogadta be és gyarapította folyamatosan ezt az egyedülálló gyűjteményt, amihez az évek során a nagyközönség is egyre közelebb férkőzhetett. Először csak a Múzeumok Éjszakáján ismerhetik meg a szerencsés rómaiak, majd egy utazó válogatás indul útjára, hogy Új-Delhi, Mumbai, Belgrád, Sarajevo és Szófia után Budapesten is izéltőt kaphassanak az érdeklődők a háború utáni Olaszország művészettörténeti szempontból talán legizgalmasabb, legszínesebb évtizedeinek alkotásaiból.

A római hivatali folyosókról a Szépművészeti Múzeumba költöztetett

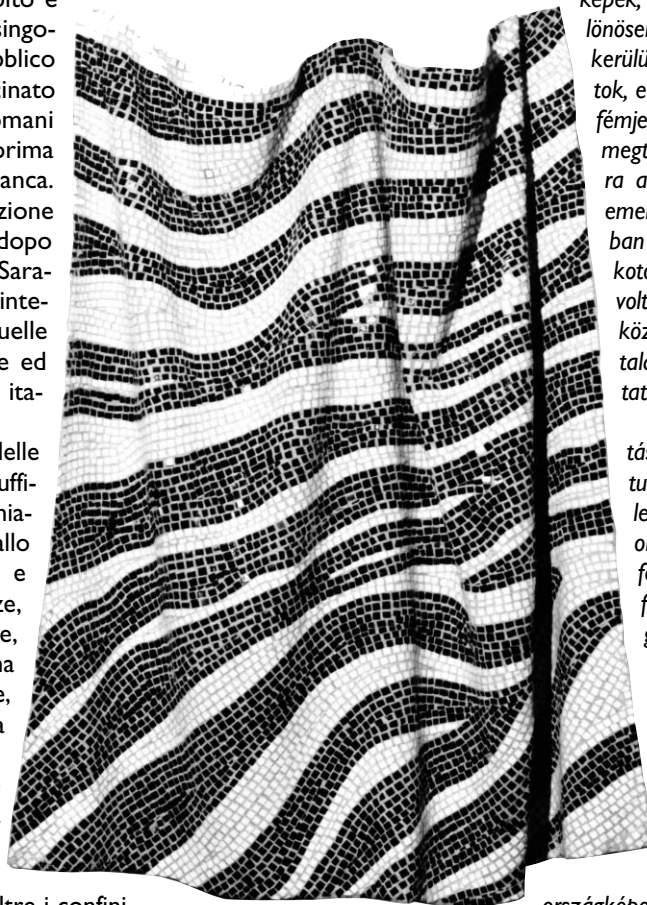
képek, szobrok társaságában egy szellemileg különösen izzó, forrongó-kereső korszak hatása alá kerülünk. Irányzatok, áramlatok, iskolák, csoportok, elméletek, filozófiák, kiáltványok kavalkádja fémjelzi azt a nyughatatlan attitűdöt, amely, megtermékenyítő hatásának köszönhetően, újra a korabeli Európa, sőt a világ élvonalába emelte az olasz művészetet. Az Olaszországban ezidőtájt felbukkant, hírnevet szerzett alkotóknak újra határokat átlépő kisugárzása volt. Különös erővel érvényesült ez a hatás a közép-kelet európai régió országaiiban, ahol, talán éppen ezért, a kontinensen először mutatkozik be a Farnesina-gyűjtemény.

Megtiszteltetés számomra, hogy a kiállítás felett védnökséget vállalt Oktatási és Kulturális Minisztérium képviselőjében részese lehetek egy újabb eseménynek, amely az olasz kulturális diplomácia példaadó professzionalizmusát illusztrálja. A kiállítást befogadó intézmény és a megvalósítást elősegítő szakminisztérium az együttműködés folyamatában egyaránt profitál a közös munka tapasztalataiból. Számunkra, akik munkánk során a kulturális külpolitika új irányait és átalakuló eszközrendszerét kutatjuk, próbálgatjuk, felbecsülhetetlen értékű egy újabb, rendhagyó és kiválóan működő modell megismerése.

Ebben szerencsésen találkozik az országhépet formáló, közvetítő állami apparátus, a

magas művészet értékeit rendszerező és megőrző tudományos igényesség és a jövőért felelősséget érző, támogató gazdasági magánszféra. E három, látszólag különböző terület célirányos kommunikációja és összehangolt munkája eredményeként válhatunk részeseivé mi magunk is egy még szélesebb körű párbeszédnek, amely már kultúrák, identitások között zajlik a művészet időt, teret, történelmet és tájakat szintetizáló közegében. Múlhatatlan impressziók és kifinomult tudás birtokosa lehet a gondosan válogatott anyag erőterébe kerülő befogadó. Külön köszönet illeti ezért az Olasz Külügyminisztérium, az Olasz Kultúrintézet, és a Szépművészeti Múzeum jelenlévő képviselőit, a válogatásba saját tulajdonú műveket is kölcsönző UniCredit bankcsoportot, az Enel céget, Lazio tartományt és a kiállítás főkurátorát, Maurizio Calvesit.

Az olasz művészet örök egyetemességének jegyében, a budapesti Szépművészeti Múzeum falai közé, olasz barátaink, nem először, a mögöttünk hagyott, ellentmondásos század reprezentatív alkotásait hozták el nekünk. Mert bíznak fogékonyságunkban, a magyar és a közép-európai műértő közönség érzékeny nyitottságában. Mert a kiállított művek születésének évtizedeiben, az akkori, az őszinte párbeszédnek bizony nem mindig kedvező valóság ellenére is, országaink szellemi kiválóságai éberén figyelték egymás rezdüléseit, tudtak

egymásról, képzelőerejük, gondolataik, az akkor még élesen elválasztó határokat legyőzve is találkozhattak.

De még most is, amikor az ilyen találkozások már örvendetesen mindennaposnak számítanak, kivételes alkalomnak számít, hogy az itt látható képek, szobrok segítségével mélyen átélhetővé válnak egy másik ország és egy nem is oly távoli időszak sokszor ismerősnek tetsző hangulatai, kétélyei és bizakodása. Egy minden mozzanatában összetéveszthetetlenül eredeti művészet és a kezdeti útkeresés időszakában is sikeres ország üzenetei várnak minket. Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kerüljünk közelebb a művekhez, amint azt a tárlat címe is ígéri, izgalmas utazás áll előttünk!

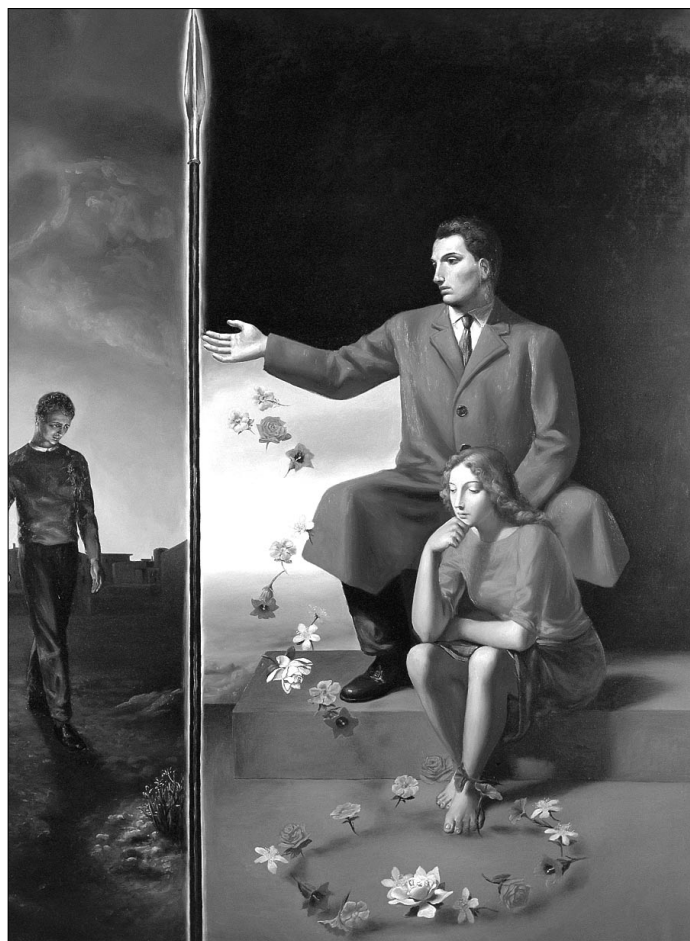
cipi di un dialogo più ampio che ormai scorre fra identità e culture in una comunità che sintetizza il tempo dell'arte, il piano, la storia e i paesaggi. Chi si accosta al materiale attentamente selezionato diventa depositario di impressioni imperiture e di una coscienza raffinata ed insieme ad esso è in grado di entrare in un campo di forza straordinario. Meritano un saluto particolare pertanto i rappresentanti qui presenti del Ministero degli Affari Esteri italiano, dell'Istituto Italiano di Cultura e del Museo di Belle Arti, il gruppo bancario Unicredit che ha dato in prestito le opere d'arte di sua proprietà, la società Enel, la Regione Lazio e il direttore della mostra Maurizio Calvesi.

Nel segno dell'intramontabile universalità dell'arte italiana, nell'edificio del Museo di Belle Arti di Budapest i nostri amici italiani hanno portato, e non per la prima volta, le opere rappresentative del secolo contraddittorio che ci siamo lasciati alle spalle. Essi confidano nell'inclinazione, nell'apertura e nella sensibilità all'arte del pubblico ungherese e centroeuropeo. Negli anni in cui sono nate le opere esposte, il dialogo sincero non era necessariamente una realtà spiacevole, gli spiriti eccellenti dei nostri paesi vigilavano attentamente sulle mutue vibrazioni, sapevano l'uno dell'altro, la potenza della loro immaginazione e i loro pensieri anche allora riuscivano a incontrarsi abbattendo con forza le barriere che li separavano.

Anche adesso, quando tali incontri sono ormai felicemente normali, che le atmosfere, i dubbi e la fiducia spesso familiari di un altro Paese e di un tempo non così lontano diventano profondamente esperibili con l'ausilio dei quadri e delle statue qui esposti, è un evento eccezionale.

In ogni fase della ricerca, da parte di un paese di successo, di un nuovo inizio o della propria arte delle origini ci aspettano inconfondibilmente dei messaggi.

Gentili Signori e Signore, avviciniamoci alle opere. Come promesso dal titolo della mostra, ci aspetta un viaggio entusiasmante!

On the occasion of the inauguration at the Museum of Fine Arts of the exhibition "Viaggio nell'arte italiana 1950-1980, cento opere dalla collezione della Farnesina" (A Journey into Italian Art – One Hundred Artworks from the Farnesina Collection), Secretary of State Katalin Bogyay emphasised the extraordinary symbiosis of art and modern diplomacy represented by the Farnesina Collection. She also expressed the hope that the exhibition would help the visitor learn about more recent talents in Italian art, an art still mainly identified with the great masters of the past.